

Η **Ιτιά** ή **Αδικιά** (*Salix alba*) ανήκει στην οικογένεια **Σαλικίδες** (*Salicaceae*). Το γένος περιλαμβάνει 300 είδη περίπου, με εξάπλωση στη βόρεια και εύκρατη ζώνη. Στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 70 είδη. Πολλά από αυτά αξιοποιούνται ως κοσμητικά καθώς και για την παραγωγή ξυλείας. Στην Κύπρο αντιπροσωπεύεται με δύο είδη, τη **Λευκή Ιτιά** (*Salix alba*) η οποία είναι ιθαγενές είδος και την **Ιτιά την κλαίουσα** ή **βαβυλωνική** (*Salix babylonica*), η οποία είναι ξενικό είδος για τον τόπο μας.

Περιγραφή

Το βοτανικό όνομα της Ιτιάς (*Salix*) προέρχεται από τις κελτικές λέξεις «sal», που σημαίνει κοντά, και «lis», που σημαίνει νερό, επειδή ευδοκιμεί ιδιαίτερα σε υγρά εδάφη, κοντά στις όχθες ποταμών, ρυακιών και λιμνών.

Είναι δίοικο φυλλοβόλο δέντρο, που φθάνει σε ύψος μέχρι 30 m, με φλοιό τεφροκαστανό και φολιδωτό ξηρόφλοιο. Η κόμη του είναι στενά πυραμιδωτή ή πλατιά απλωτή. Οι νεαροί κλαδίσκοι στην αρχή είναι τριχωτοί, αργότερα γυαλιστεροί και καστανοί. Τα φύλλα φύονται κατ'εναλλαγή, είναι στενά λογχοειδή, 6-10 x 1-3 cm, επιμήκη, οξυκόρυφα, με σφηνοειδή βάση, λεπτά και πριονωτά. Στην αρχή είναι καλυμμένα με μεταξοειδές πιεσμένο τρίχωμα, και αργότερα γυμνά στην πάνω πλευρά και μεταξοειδές τρίχωμα στην κάτω. Ο μίσχος έχει μήκος 5-8 mm, χωρίς αδένες. Τα άνθη είναι μονογενή. Οι αρσενικοί και θηλυκοί ίουλοι εμφανίζονται ταυτόχρονα με τα φύλλα, ημιόρθιοι ή απλωτοί, πρασινοκίτρινοι με λειόχειλα βράκτια. Ανθίζει από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Απρίλιο. Ο καρπός είναι κάψα μήκους μέχρι 7 mm. Ωριμάζει από τον Μάιο μέχρι τον Ιούνιο.

Εξάπλωση – Ενδιαίτημα

Η Ιτιά είναι ιθαγενές είδος της Κύπρου, αλλά όχι πολύ κοινό. Ευδοκιμεί σε υγρές θέσεις, κατά μήκος ρυακιών και ποταμών σε αρκετές περιοχές του νησιού όπως η Πάφος, η οροσειρά του Τροόδου, το Καπηλειό, ο Άγιος Αμβρόσιος Κερύνειας και η Καρπασία, σε υψόμετρο από 0 έως 1400 m. Η γεωγραφική της εξάπλωση εκτείνεται από την Ευρώπη και τις μεσογειακές χώρες μέχρι την Κεντρική Ασία.

Η Ιτιά είναι το χαρακτηριστικό και κυρίαρχο είδος του τύπου οικοτόπου **92A0 Δάση – στοές με Salix alba και Populus alba** που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα I της Οδηγίας των Οικοτόπων (92/43/ΕΟΚ).

Ο οικοτόπος έχει καταγραφεί σε ορισμένες περιοχές της Πάφου και της Λεμεσού, ενώ οι πιο σημαντικές συστάδες, πάντοτε μικρής έκτασης, βρίσκονται στις περιοχές Natura 2000 «Κοιλιάδα Διαρίζου», «Επισκοπή Μωρού Νερού» και «Δρύμου», ενώ συστάδες με μεγάλα δέντρα υπάρχουν και στο ανώτερο τμήμα του ποταμού Λιμνάτη.

Ιστορικά στοιχεία

Για την Ιτιά γίνεται αναφορά από διάφορους αρχαίους συγγραφείς όπως ο Θεόφραστος (370-287 π.Χ.), ο οποίος κάνει ιδιαίτερη μνεία στις φαρμακευτικές ιδιότητές της και ιδιαίτερα στον φλοιό

από τον οποίο βγαίνει η φαρμακευτική ουσία σαλικίνη. Ο Θεόφραστος αναφέρει, επίσης, ότι η Ιτιά χρησιμοποιείτο για την κατασκευή ασπίδων, κανίστρων και άλλων ειδών.

Κατά τον Ηρόδοτο (485 - 421/415 π.Χ.) οι Αρμένιοι κατασκεύαζαν από το ξύλο της τους «νομείς» (τα στραβόξυλα) των πλοίων.

Ο Διοσκουρίδης (40 – 90 μ.Χ.), φαρμακολόγος και βοτανολόγος της αρχαιότητας, γράφει, μεταξύ άλλων, ότι η Ιτιά είναι δέντρο γνωστό του οποίου ο καρπός, τα φύλλα και ο φλοιός έχουν στυπτική δράση.

Ο πατέρας της Ιατρικής Ιπποκράτης (460 – 377 π.Χ.) είχε παρασκευάσει χυμό από τη φλούδα της Ιτιάς ως φάρμακο για τον πυρετό, τον σωματικό πόνο και την κούραση. Το δραστικό συστατικό αυτού του χυμού, το οποίο στην ουσία είναι παυσίπονο, είναι το γνωστό σήμερα σαλικυλικό οξύ, βασικό συστατικό στοιχείο της ασπιρίνης.

Υπάρχουν πολλές λαϊκές παραδόσεις και μύθοι γύρω από την Ιτιά, ενώ είναι στενά συνδεδεμένη και με την ελληνική μυθολογία. Οι αρχαίοι Έλληνες την θεωρούσαν σύμβολο γονιμότητας. Η Ιτιά ήταν, επίσης, αφιερωμένη στους ποιητές γιατί ο ήχος του ανέμου καθώς περνούσε μέσα από τα κλαδιά της λέγεται ότι είχε ισχυρή επίδραση στο μυαλό με αποτέλεσμα την έμπνευση.

Χρήσεις

Είναι είδος που μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως καλλωπιστικό. Στην αρχιτεκτονική τοπίου αποτελεί δέντρο που προσφέρει χρώμα και σχήμα στον χώρο που θα φυτευτεί. Ιδιαίτερα το φθινόπωρο και την άνοιξη, τα χρώματα των φύλλων και τα καστανά κλαδιά προσδίδουν στην Ιτιά κοσμητική αξία.

Το ξύλο της είναι λευκό, μαλακό και ελαφρύ, αλλά επίσης ανθεκτικό και ελαστικό. Κατασκευάζονται με αυτό λαβές εργαλείων, κιβώτια μεταφορών και μπαστούνια του κρίκετ. Γενικά είναι πολύ χρήσιμο στη λεπτοξυλουργική, την ξυλογλυπτική και την καλαθοπλεκτική. Χρησιμοποιείται, επίσης, στον έλεγχο της διάβρωσης του εδάφους, τη βιοαποκατάσταση, την παραγωγή αυξινών για μοσχεύματα, την κατασκευή φρακτών και επίπλων, καθώς και για την παρασκευή χαρτοπολτού και ινών.

Πολλαπλασιασμός

Κυρίως πολλαπλασιάζεται με μοσχεύματα. Ο πολλαπλασιασμός με σπόρους γίνεται με αρκετή δυσκολία, καθώς η φυτρωτική τους ικανότητα είναι περιορισμένη (γύρω στο 25%). Το είδος χρειάζεται 2-3 χρόνια για να αποκτήσει διαστάσεις ώστε να μπορεί να φυτευτεί. Διατίθεται στο φυτώριο του Τμήματος Δασών στα Πλάτανια.

Προστασία και διαχείριση

Η Ιτιά είναι σχετικά κοινό είδος σε κάποιους ποταμούς και ρυακία. Αποτελεί το χαρακτηριστικό και κυρίαρχο είδος του τύπου οικοτόπου **92A0 Δάση – στοές με Salix alba και Populus alba**, και βασικό συστατικό στοιχείο του τύπου οικοτόπου **92C0 Παρόχθια Δάση με Πλάτανο (Platanus orientalis)**.

Σημαντικό μέρος των εκτάσεων που καλύπτει ο οικοτόπος έχει συμπεριληφθεί στο Δίκτυο Natura 2000 και η Κύπρος λαμβάνει όλα τα απαραίτητα διαχειριστικά και άλλα μέτρα για να τον διατηρεί σε ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης.

White willow is a deciduous, dioecious tree, up to 30 m high, with grey-brown, fissured bark.

The leaves are alternate, simple; lamina broadly or narrowly lanceolate, 6-10 x 1-3 cm, at first usually densely hairy, shining, green above, paler or glaucous below, entire or serrulate. The flowers are unisexual, and male and female catkins appear with the leaves, suberect or spreading, greenish-yellow, with entire bracts. Catkins appear from February to April. Fruit, a capsule up to 7 mm long, ripening in May to June.

It is indigenous in Cyprus, occurring in moist places, along streams and rivers in several areas of the island like Pafos and Troodos mountain range, Kapileio, Agios Amvrosios Keryneias, Karpasia and elsewhere, up to 1400 m altitude. A native species to Europe, countries of the Mediterranean and central Asia.

Willow is mentioned by various ancient authors. Dioscorides, pharmacologist and botanist, says: "Willow is a known tree whose fruit, leaves, bark and sap have medicinal power" (De materia medica 1.104). Other significant references occur in Theophrastus (Enquiry into Plants 3.13.7), Pausanias (Description of Greece 10.30.7) and Athenaeus (The Deipnosophists 2.70b).

The wood of white willow is light and it is used in joinery and woodcarving. It is also used to make pulp, paper and matches.

ΔΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ • TREE OF THE YEAR 2017

Ιτιά - White willow *Salix alba*

Γ.Τ.Π./Π.Ι.Ο. 121/2016 – 5.000
Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Published by the Press and Information Office

Εκτύπωση: Τυπογραφείο Κυπριακής Δημοκρατίας
Printed by the Government Printing Office

Τυπώθηκε σε ανακυκλωμένο χαρτί
Printed on recycled paper

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ,
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ • ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ

MINISTRY OF AGRICULTURE,
RURAL DEVELOPMENT AND
ENVIRONMENT • DEPARTMENT OF FORESTS

www.moa.gov.cy/forest